

להיאבק על השכר: אורלי בנימין

מעמד הביניים יצא לרחובות במחאה על הכנסה נמוכה מדי בעבר, בהווה ובעתיד. או כפי שניסח זאת יפה אחד מיושבי האוהלים ברוטשילד - "מעמד ביניים: בין תלוש למציאות". גם אם נתניהו יציג תוכנית לרפורמה בתחום הדיור, המושג דיור בר-השגה אינו מנותק מסוגיית ההכנסה.

אוכלוסיית צעירים משכילה מסתכלת היום על שנים ארוכות שבהן עבדה במשרות של שכר מינימום, או מעט מעליו, בעבודה לא רציפה עם תקופות מחוץ לשוק העבודה ובמשרות שההכנסה המגולמת בהן לא מאפשרת חיסכון ואין בהן תנאי העסקה מספקים, שלא לדבר על תוכנית פנסיה ראויה. כשהאוכלוסייה הזאת רואה את שוק העבודה, אין לה ברירה אלא לנסח את הסיסמה שניסחו יושבי האוהלים ברוטשילד: דור שלם דורש עתיד.

דור שלם דורש פתרון למגורים, שאינו מבוסס על השכר וההישגים של ההורים. אמנם לחלקם יש הורים מפנקים למדי, אבל רבים וטובים מהם הם בניו של מעמד בינוני שכבר נחבט שלושה עשורים, ואחרים בניו של מעמד עובדים נמוך, ששיטות ההעסקה הפוגעניות לסוגיהן כבר מנצלות כחמישה עשורים.

נניח שתועמד תוכנית לרפורמה בדיור, יתקבלו אפילו כל תביעות אגודת הסטודנטים הארצית וינתנו תמריצים לבנייה. האם השינויים האלה ישנו את העובדה שאי אפשר לחיות ולשלם על מגורים משכר של 4,000 שקל בחודש, וגם לא מ-7,000 שקל בחודש?

משא ומתן קיבוצי על השכר הוא תופעה שנותרה נגישה לפחות מ-30% מהמועסקים. בשוק העבודה אין לרוב העובדים מדרגות שכר, קידום או עדכוני תוספת יוקר. ובמיוחד, אין למועסק כמעט שליטה או אפשרות מיקוח על שכרו. משתתפי המחאה חייבים להבין כי בחברה כזאת, רפורמה בשוק העבודה צריכה להקדים את הרפורמה בשוק הדיור. עובדים המועסקים בתנאי אי ביטחון תעסוקתי לא יכולים להגן לבדם על זכויותיהם כעובדים. אחת מהמפגינות במאהל סיפרה כי למרות שהיא מוכרת כבעלת מקצוע בתחומה, סיכמה עם מעסיק פוטנציאלי כי תרוויח סכום מסוים, החלה לעבוד וכבר עבדה כחודש, כשהגיע מועד תשלום השכר, התברר שהמעסיק הגדיר חלק משמעותי מההכנסה שעליה הסכימו כהכנסה המותנית בשעות נוספות. עכשיו עומדת בפניה הברירה לחזור לחפש עבודה, או לקבל את ההפרה הבוטה הזאת של ההסכמה ביניהם.

רמת השכר של המוני מועסקים תלויה בחוזים אישיים מבודדים, או בחוזים הנחתמים מעל לראשם, בין המדינה לבין ספקיה, כמו גם בין חברות וספקיהן. שיטת מיקור החוץ, שניתקה את המועסק מהארגון בשבילו מתבצעת העבודה, יצרה מצב שבו עובדים רבים אינם יכולים להשפיע על רמת השכר שלהם. החוזים הקובעים את שכרם של העובדים גם אינם פתוחים לנציגי ארגוני עובדים, ואינם נקבעים בהסכמתם.

לא תוכל להיות תקנה לרמת השכר של עובדים אלה, ללא התניית תוקפם של החוזים באישורם של נציגי עובדים שיבחנו אותם מול קריטריונים של עומס עבודה, הכרה ברמת מיומנות העובד ואיכות ובטיחות התנאים שבהם נעשית העבודה.

בואו נכיר בעובדות: העושר האדיר שהצטבר וממשיך להצטבר בידיהם של מעטים הוא העושר שהופק באמצעות שיטות ההעסקה הפוגעניות, המצמצמות למינימום את אפשרויות ההתארגנות של עובדים ואת אפשרויות הפיקוח של נציגי האיגודים שלהם על תנאי העסקתם. ללא תיקון משמעותי של המדיניות הציבורית בשוק העבודה, למשל דרך הכפפת תנאי ההעסקה לבחינה של נציגי איגודי עובדים, וללא נכונות להעלאות שכר משמעותיות, שיהפכו משכנתה בגובה של 5,000 שקלים לשליש מההכנסה החודשית, המונח "דיור בר השגה" יישאר ריק מתוכן ויהפוך לכלי אפקטיבי בחיסול המחאה הציבורית החשובה והמבורכת המתרחשת כעת לנגד עינינו.